

Tom Wouters
In mijn hoofd
zwemmen vissen

**T
R
I
S
T
A
N**

Vandaag heb ik niets geschreven. Dat is niet best.

– Daniil Charms

Uit die tijd dateert een tweede inzicht, namelijk dat niet-geschreven boeken toch een auteur hebben.

– Jeroen Brouwers

Tom Wouters, zegt u? Nooit van gehoord.

– Jorge Luis Borges

Inhoud

Een historisch begin	9
Parijs	13
Tante kwal	16
Schrijversentomologie	18
Man koopt rivier	21
Het Olonetsisch	22
Merel	24
Jaszak	26
Internationaal Instituut voor Algehele Taxonomie, afdeling Levende Organismen	27
Schelpen zoeken	29
De zevenentwintigste letter	31
Eiffeltoren in de Kempen	32
Rijstkorrel	34
De Vereeniging van Zuid-Nederlandsche Encyclopedisten	37
Wat er te vertellen valt over mijn negentigjarige buurman	39
De afstammelingen van de Petranezen	44
Terugkerende droom	45
Audit	48
Aquarium	51

De definitie van kippenvel	53
Komma	55
Het krukje van Borges	56
Het einde van de eeuwigheid	59
Geheimraad	62
De opkomst en de val	64
Humboldt achterna	69
Binnenkort komt hier de grote onthulling	71
Gregor Samsa	74
Publiek	76
Kerkhoven	77
Instructies om de kamer te verlaten	80
August Magberg	82
Brief aan de koning	83
Een voor mij gebouwde stad	86
Klasfoto	88
Op een bankje in Brussel	92
De Tom Woutersfandag	94
Reus	96
Biografie	97
Mijn oom de filosoof	99
Alpinist in het donker	101

Dagboeken van Hella Mansdammer	102
Goocheltruc	104
Het dorp met de twee Christussen	106
De schootvis	108
Elk aan onze kant van de wereld	109
Troonsbestijging	111
Ze hield echt van het leven	112
Iets waar je honderd jaar mee kan worden	114
Dit heeft u al eerder gelezen	115
In Japan heet ik Tomu Wotaasu	116
De keizerlijke vijver	119
Mijn collectie ongeopende brieven	121
De falaap	123
Openingszinnen	125
De stilindex	126
Beanuwd	127
Je kan alles verzamelen	129
De dorpskanarie	131
De Vliegende Fries	133
Verantwoording van de auteur	141



EEN HISTORISCH BEGIN

Het belangrijkste aan een boek is het begin. Daarom had ik een grootse openingsscène voor ogen: een dansfeest ter ere van de zeventigste verjaardag van de Duitse keizer, waarop de 203 personages die in mijn roman een rol van betekenis zouden spelen allemaal aanwezig waren.

Dat ik het plan had opgevat om een historische roman te schrijven, was te danken aan mijn vaste boekhandelaar, die ik wekelijks bezoek omdat ik anders toch maar aan de dood zit te denken. Kloeke boeken die diep de geschiedenis in doken, verkochten bij hem het best. En ze wonnen vaak prijzen. Dat was ook al jaren mijn opzet: een schrijver worden die door iedereen gelezen werd en bij critici hoge ogen zou gooien.

De roman zou zich situeren in het Duitse Keizerrijk van 1888. Alle personages, enerzijds bestaande historische figuren, anderzijds door mij vormgegeven archetypes, kende ik beter dan mijn eigen zoon. Ik kon hun gedachten lezen, hun verlangens voelen. Ik wist van iedereen met wie ze getrouwd waren en van wie ze in het geheim hielden. Sommigen waren familie van elkaar, anderen stonden elkaar naar het leven, voor nog anderen ging dat allebei op.

Het hoofdpersonage dat de hele plot op zijn frêle schouders droeg, was een oude, Vlaamse kleermaker die Thomas Wouters heette. Als jonge knaap was hij over de hele wereld op zoek gegaan naar de mooiste stoffen, waarna hij door Europa trok, van kasteel naar kasteel, om de adel te kleden dan wel in hun blootje te zetten. Ik wou verschillende pagina's uittrekken om deze stoffen zo zintuiglijk mogelijk te beschrijven, zodat ook de lezer wist hoe poplin en *satin duchesse* op de huid voelden.

Lezers van historische romans, zo had mijn boekhandelaar nog meegegeven als tip, wilden veel details, waardoor het ‘echt’ leek alsof ze door de tijd waren gereisd. Daarom las ik me ook maandenlang in over deze periode: welke uitvindingen waren er wel of niet al gedaan? Over welke onontdekte eilanden kon men op dat moment nog dromen? Ik trok naar archieven, bleef vaak tot diep in de nacht online lezen, had een hele boekenplank over die tijd verzameld. In mijn voorbereidende notities bleven er maar gebeurtenissen en personages bij komen. De geschiedenis begon al snel mijn verbeelding te overwoekeren.

In een interview gaf een schrijver die doorgebroken was met boeken over de middeleeuwen, het advies dat je op een bepaald moment gewoon moet beginnen te schrijven. Ik nam dat ter harte, vooral omdat ik overdonderd begon te raken door de onmetelijkheid van het verleden. Gelukkig was ik vrij zeker over die beginscène, dat dansfeest. Ik zou in enkele zinnen het overdadige interieur van de majestueuze balzaal schetsen, even stilstaan bij de wandtapijten en de sierornamenten op de tafels, om daarna de hoofdfiguren een voor een puntig voor te stellen, zodat de lezer er zich ook een lichaam bij kon verbeelden.

Nog voor ik de personages zou opdragen om de dansvloer op te wandelen, om dan, zelf walsend door de zaal als alwetende verteller, mijn blik van het ene personage naar het andere te richten, zou ik hen laten aanschuiven aan het overdadige banket. Daarvoor had ik tientallen historische kookboeken doorgebladerd. De beschrijvingen van ortolanen op stokjes, zwaanpastei, gierststruif, vergeten groenten als fonikkel en in eendenvet gebakken krakelingen zouden bij de lezer het water in de mond doen lopen.

Toen begon ik eindelijk te schrijven. Daar liep het mis. Het was achteraf gezien een typische beginnersfout, een voorbeeld van hoe ik ondanks alle voorbereidingen toch slecht was voorbereid. Als eerste beschreef ik het buffet niet uitvoerig genoeg, me er niet van bewust hoe groot de porties waren in die tijd,

en hoe hongerig de mensen. Daardoor bleek er niet voldoende eten voor alle gasten. Een groot deel van hen verliet het feest vroegtijdig omdat ze honger kregen. Toen ik een baron die zijn bord wel goed had kunnen vullen, iets wou laten zeggen, zijn woorden een voorafspiegeling van de hele plot, had die zo veel eten in zijn mond dat hij onverstaaenbaar was. Tot overmaat van ramp stikte de baron wat later in het botje van een parelhoen, ook al had hij in het derde hoofdstuk nog een belangrijke rol.

Snel droeg ik het orkest op om te gaan spelen, maar de meeste personages hadden geen zin meer om te dansen. Zelfs de keizer, die ik nochtans eer had aangedaan met zoveel rijkdom, zat er nukkig bij. Ik voerde het volume op, componeerde het ene walsje na het andere, en nam, toen echt niemand aanstalten maakte, uiteindelijk de tafels en stoelen weg, zodat ze wel moesten gaan staan. Makkend trokken de personages richting de dansvloer, maar verschillenden van hen struikelden over de vele rekvisieten waarmee ik de balzaal had volgestouwd, allemaal objecten die ik in oude boeken had gevonden en dus vermelden wou. Ik kon de zaal groter maken, maar dan zouden niet alleen de personages verder moeten lopen om elkaar te kunnen ontmoeten, ook ik zou te veel stappen moeten afleggen om ze in beeld te brengen, om nog maar te zwijgen over het achthonderdkoppig orkest dat nodig zou zijn in een tijd zonder luidsprekers. Ik had geen zin om mij ook nog eens te verdiepen in muziekinstrumenten uit die tijd. Op een bepaald punt moet je de geschiedenis loslaten.

Het liep pas echt mis toen een onbeduidende figurant tegen een kaarsenhouder aan liep. Die viel om, waardoor een van de wandtapijten in brand vloog. Er gingen meerdere personages vroeger dood dan de bedoeling was, onder wie ook de keizer, terwijl die pas in 1894 sterven mocht. De geschiedenis werd herschreven, en dat was niet de bedoeling. De rest van de aanwezigen rende voor het einde van het eerste hoofdstuk

in paniek weg. Ik weet niet waarnaartoe, ik was immers niet vertrouwd met het Duitse platteland. Zo bleef er uiteindelijk niemand meer over om over te schrijven en was er van een historisch begin geen sprake meer.

© 2026 Uitgeverij TRISTAN / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Tom Wouters

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk mei 2026

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: www.intertext.be
Auteursfoto: Koen Broos

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3 Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 4295 4
D/2026/0034/123
NUR 303